

Kinematika hmotného bodu

Základní kinematické pojmy

1. Vedle pozorovatele, který stojí na okraji vozovky, projíždí stálou rychlostí kolona nákladních automobilů. a) Pohybuje se jeden automobil vzhledem k druhému? b) Pohybuje se každý automobil vzhledem k pozorovateli? c) Pohybuje se pozorovatel vzhledem k automobilům? d) Změní se některá z předcházejících odpovědí, jestliže se pozorovatel pohybuje vzhledem k vozovce menší rychlostí než automobily ve stejném směru?

2. Z paluby lodi, která se pohybuje vzhledem k pevnině rovnoměrně přímočaře, padá volně kotva. Opisuje kotva stejnou trajektorii ve vztažné soustavě spojené s lodí jako v soustavě spojené s pevninou?

3. Jakou trajektorii opisuje jehla gramofonové přenosky vzhledem a) ke skříni gramofonu, b) k přenosce, c) k otáčející se gramofonové desce?

4. Cyklista koná rovnoměrný přímočarý pohyb. Ve vzdálenosti 2 000 m od místa startu se obrátí a po téže trajektorii projede v opačném směru 2 400 m a zastaví. a) Jaká je velikost a směr jeho posunutí? b) Jaká je dráha jeho pohybu? c) Může být dráha cyklisty záporná?

Průměrná rychlost

5. Jakou průměrnou rychlostí se pohyboval běžec, který urazil dráhu 200 m za 20,78 s, a cyklista, který urazil dráhu 166 km za 4 h 16 min 35 s?

6. Reaktivní letadlo TU 104 letělo z Moskvy do Prahy průměrnou rychlostí 960 km·h⁻¹. Pohybovalo se nadzvukovou rychlostí?

7. Automobil ujel první třetinu dráhy s stálou rychlostí o velikosti v_1 , další dvě třetiny dráhy stálou rychlostí o velikosti v_2 ; jeho průměrná rychlost byla v . Určete velikost rychlostí v_1 , je-li $v_2 = 72 \text{ km}\cdot\text{h}^{-1}$, $v = 36 \text{ km}\cdot\text{h}^{-1}$.

8. Automobil jel tři čtvrtiny celkové doby jízdy rychlostí 90 km·h⁻¹, zbývající dobu jízdy rychlostí 50 km·h⁻¹. Vypočítejte jeho průměrnou rychlost.

9. Automobil projel tři čtvrtiny celkové dráhy rychlostí 90 km·h⁻¹ a zbývající část dráhy rychlostí 50 km·h⁻¹. Vypočítejte jeho průměrnou rychlost.

10. Reaktivní letadlo TU 104 letělo z Moskvy do Prahy průměrnou rychlostí 960 km·h⁻¹. Pohybovalo se nadzvukovou rychlostí?

Rovnoměrný přímočarý pohyb

11. Laserový signál letěl ze Země na Měsíc a zpět 2,51 s. Určete vzdálenost Země a Měsíce.

12. Vlak má délku 150 m. Jede rychlostí 90 km·h⁻¹. a) Za jak dlouho mine vlak zaměstnance ČD u domku? b) Za jak dlouho přejede 300 m dlouhý most? c) Za jak dlouho mine druhý vlak o rychlosti 54 km·h⁻¹ a délce 100 m?

13. Vlak má délku 150 m a rychlost 54 km·h⁻¹. Z jeho okna hledí (kolmo) člověk a vidí protijedoucí vlak po dobu 4 s. Určete: a) rychlost protijedoucího vlaku, b) dobu viditelnosti první soupravy ze druhé, c) dobu míjení obou vlaků.

14. Atlet uběhl za bezvětří dráhu 400 m rovnoměrným pohybem za dobu 45,35 s. Jak velkou rychlostí se pohyboval? Jak se změnila doba jeho pohybu, fouká-li proti němu vítr rychlostí o velikosti 2 m·s⁻¹?

15. Ze stanice vyjel nákladní vlak, který se pohyboval stálou rychlostí 36 km·h⁻¹. Stejným směrem vyjel ze stanice o 30 minut později expres stálou rychlostí 72 km·h⁻¹. Za jakou dobu od odjezdu nákladního vlaku a v jaké vzdálenosti od stanice dohoní expres nákladní vlak?

16. Z určitého místa vyjíždí nákladní auto a za půl hodiny za ním ve stejném směru osobní automobil. Předpokládáme, že nákladní auto jede stálou rychlostí 60 km·h⁻¹; osobní automobil stálou rychlostí 80 km·h⁻¹. Za jakou dobu od vyjetí nákladního auta a v jaké vzdálenosti od místa startu se budou obě vozidla míjet?

17. Nad věží radnice proletělo letadlo stálou rychlostí 600 km·h⁻¹ a za 15 minut po něm ve stejném směru proudové letadlo stálou rychlostí 1 200 km·h⁻¹. Za jakou dobu a v jaké vzdálenosti od radnice bude první letadlo dostiženo letadlem proudovým?

18. Ze dvou míst, jejichž vzdálenost je 6 km, vyjedou současně proti sobě traktor a motocykl. Traktor jede rychlostí 36 km·h⁻¹, motocykl rychlostí 72 km·h⁻¹. U obou vozidel předpokládáme stálou rychlost po celou dobu jízdy. Za jakou dobu a v jaké vzdálenosti od místa startu traktoru se vozidla setkají?

Rovnoměrně zrychlený pohyb

19. Cyklista, který jede rychlostí 3 m·s⁻¹, začne prudce šlapat a za dobu 8 s rovnoměrně zvýší rychlost na 7 m·s⁻¹. Určete a) velikost zrychlení cyklisty, b) jeho dráhu.

20. Kulička, kterou položíme na nakloněnou rovinu, se začne pohybovat a za dobu 5 s dosáhne rychlosti 1 m·s⁻¹. Určete velikost jejího zrychlení a dráhu, kterou za uvedenou dobu urazí.

21. Automobil jede po přímé silnici rychlostí 72 km·h⁻¹. V určitém okamžiku začne řidič brzdit a za dobu 5 s automobil zastaví. Určete a) velikost zrychlení při brzdění, b) dráhu, kterou při brzdění ujede.

22. Na silnici se stala havárie automobilu. Z délky brzdné stopy automobilu, která byla 40 m, policie zjišťovala, zda řidič nepřekročil maximální dovolenou rychlost 60 km·h⁻¹. Jaký závěr policie učinila, předpokládáme-li rovnoměrně zpomalený pohyb se zrychlením o velikosti 5 m·s⁻²?

23. Jules Verne napsal román „Ze Země na Měsíc“, v němž

je vyslána k Měsíci dělová střela s lidskou posádkou. Hlaveň užitého děla měla délku 220 m. a) Jak dlouho se střela pohybovala uvnitř hlavně, když vylétla 2. kosmickou rychlostí? b) Jaké bylo její zrychlení? Diskutujte o výsledku. c) Jak by musela být dělová hlaveň dlouhá, aby kosmonauté byli vystaveni zrychlení nejvýše $10g$?

24. Koule se pohybuje po hladké nakloněné rovině rovnoměrně zrychleně s nulovou počáteční rychlostí. Ve druhé sekundě svého pohybu urazí dráhu 21 m. Jakou dráhu urazí za první dvě sekundy?

25. Těleso urazí při rovnoměrně zrychleném pohybu dráhu s za dobu t . Velikost rychlosti tělesa se v porovnání s počáteční rychlostí za tuto dobu zvětší n -krát. Určete velikost jeho zrychlení.

26. Střela pronikla v náspu do hloubky 1,4 m. Jak velkou rychlostí dopadla střela na povrch náspu, jestliže její pohyb v zemině náspu trval 0,02 s? Předpokládejte, že pohyb střely v zemině byl rovnoměrně zpomalený.

27. Dvě tělesa se začnou pohybovat současně z téhož místa stejným směrem. Jedno koná rovnoměrný pohyb s rychlostí o velikosti $98 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$, druhé rovnoměrně zrychlený pohyb s nulovou počáteční rychlostí a se stálým zrychlením o velikosti $9,8 \text{ m}\cdot\text{s}^{-2}$. Za jak dlouho a v jaké vzdálenosti od místa startu dostihne druhé těleso první?

28. Rychlík se pohybuje rychlostí o velikosti $108 \text{ km}\cdot\text{h}^{-1}$. Strojvedoucí rychlíku spatří ve vzdálenosti 180 m před sebou nákladní vlak, který jede po těžce kolejnici stejným směrem rychlostí o velikosti $32,4 \text{ km}\cdot\text{h}^{-1}$. Strojvůdce zabrzdí a rychlík se začne pohybovat rovnoměrně zpomaleně se zrychlením o velikosti $1,2 \text{ m}\cdot\text{s}^{-2}$. Rozhodněte, zda vzdálenost 180 m stačí k tomu, aby nenastala srážka.

29. Dvě tělesa se začnou současně pohybovat z téhož místa ve stejném směru. První těleso koná pohyb rovnoměrně zrychlený s počáteční rychlostí $4 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$ a se zrychlením $0,5 \text{ m}\cdot\text{s}^{-2}$, druhé těleso pohyb rovnoměrně zpomalený s počáteční rychlostí $10 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$ a se zrychlením $1 \text{ m}\cdot\text{s}^{-2}$. Určete a) dobu, za kterou budou mít obě tělesa stejnou rychlost, a velikost této rychlosti, b) dobu, za kterou urazí obě tělesa stejnou dráhu, a tuto dráhu.

30. Dvě tělesa, jejichž počáteční vzdálenost je 240 m, se pohybují rovnoměrně zrychleně proti sobě. První těleso má počáteční rychlost $4 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$ a zrychlení $3 \text{ m}\cdot\text{s}^{-2}$, druhé těleso má počáteční rychlost $6 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$ a zrychlení $2 \text{ m}\cdot\text{s}^{-2}$. Určete dobu, za kterou dojde ke kolizi těles, a vzdálenost místa kolize od počáteční polohy prvního tělesa.

31. Z téhož místa vyjedou za sebou v časovém odstupu 15 s dvě auta. Obě se pohybují rovnoměrně zrychleně s nulovou počáteční rychlostí, první se zrychlením $0,5 \text{ m}\cdot\text{s}^{-2}$, druhé se zrychlením $2 \text{ m}\cdot\text{s}^{-2}$. Určete a) dobu a vzdálenost, ve které dojde k předjíždění aut, b) velikosti rychlostí obou aut v okamžiku předjíždění.

Volný pád

32. Těleso padá volným pádem z výšky 80 m. Určete a) dobu, za kterou dopadne na zem, b) velikost rychlosti dopadu.

33. Jak hluboká je propast Macocha, jestliže volně puštěný kámen dopadne na její dno za dobu 5,25 s? Odpor vzduchu neuvažujte.

34. Jaká je nejvyšší dovolená rychlost přistání výsadkáře, může-li člověk bezpečně skočit z výšky 2 m?

35. Jakou dráhu urazí těleso při volném pádu během čtvrté sekundy pohybu?

36. Těleso urazilo při volném pádu posledních 60 m dráhy za dvě sekundy. Jak dlouho a z jaké výšky těleso padalo?

Rovnoměrný pohyb po kružnici

37. Hmotný bod koná rovnoměrný pohyb po kružnici o poloměru 50 cm s frekvencí 2 Hz. Určete periodu a velikost rychlosti hmotného bodu.

38. Vrtule letadla se otáčí úhlovou rychlostí 200 rad/s. a) Jak velkou rychlostí se pohybují body na koncích vrtule, jejichž vzdálenost od osy je 1,5 m? b) Jakou dráhu uletí letadlo během jedné otočky vrtule, letí-li rychlostí $540 \text{ km}\cdot\text{h}^{-1}$?

39. Automobil projíždí zatáčkou o poloměru 50 m rychlostí o stálé velikosti $36 \text{ km}\cdot\text{h}^{-1}$. Jak velké je normálové zrychlení automobilu v zatáčce?

40. Kosmonaut se otáčí na centrifuze s poloměrem 5 m ve vodorovné rovině. a) Jakou rychlostí se pohybuje, má-li dostředivé zrychlení velikost $7g$? b) Kolikrát za minutu se centrifuga otočí? c) Jaká je perioda jejího pohybu?

41. Minutová ručička hodinek je třikrát delší než sekundová. V jakém poměru jsou velikosti rychlostí jejich koncových bodů?

42. Průměr kola traktoru je 1,2 m. Určete úhlovou rychlost kola, jede-li traktor rychlostí $2,4 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$.

43. Francouzský vlak TGV má stanovenou průměrnou rychlost $216 \text{ km}\cdot\text{h}^{-1}$. Nejvyšší přípustná velikost zrychlení při průjezdu zatáčkou je pro pohodlí cestujících dána hodnotou $0,05g$. a) Jaký je nejmenší možný poloměr zatáčky, kterou může vlak projíždět uvedenou rychlostí? b) Musí vlak v zatáčce o poloměru 1 km zpomalit? Na jakou rychlost?

Skládání pohybů

44. Motorový člun přeplouvá přes řeku o šířce 300 m; při tom je unášen vodním proudem. Rychlost člunu vzhledem k vodě je $1,6 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$, rychlost člunu vzhledem ke břehům $1,2 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$. a) O jakou vzdálenost unese voda člun ve směru proudu řeky? b) Jakou dráhu člun při přeplouvání řeky urazí a jakou rychlostí se po této dráze pohybuje? c) Jaký úhel svírá vektor výsledné rychlosti člunu se směrem kolmým k břehům řeky?

45. Motorový člun se pohybuje vzhledem k vodě stálou rychlostí $13 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$. Rychlost vodního proudu v řece je $5 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$. a) Pod jakým úhlem vzhledem k vodnímu proudu musí člun plout, aby se stále pohyboval kolmo ke břehům řeky? b) Jak velkou rychlostí se přibližuje člun k protějšímu břehu?

46. Kormidelník se plaví na loďce přes řeku. K tomu, aby se dostal z bodu A do bodu B na protějším břehu, smě-

ruje loďku pod úhlem α proti proudu řeky. Určete velikost rychlosti v_0 loďky vzhledem k vodní hladině, jestliže šířka řeky je h , velikost rychlosti proudu vody v_1 a loďka přistane na druhém břehu ve vzdálenosti h_1 od bodu B ve směru proudu řeky.

47. Po otevření padáku klesá výsadkář k Zemi stálou rychlostí $2 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$, přičemž ho unáší boční vítr stálou rychlostí $1,5 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$. Určete a) velikost jeho výsledné rychlosti vzhle-